

Кучма Ольга Леонідівна
доктор юридичних наук, доцент
доцент кафедри трудового права та
права соціального забезпечення
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м.Київ

МИТНИЦЯ ТА СТРАХОВИЙ БІЗНЕС: ПРОБЛЕМНИЙ АСПЕКТ СПІВПРАЦІ

Згідно із статтею 341 Митного кодексу України та пункту 14 глави 1 Правил митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, що переміщуються громадянами через митний кордон України, затверджених наказом Державної митної служби України від 17.11.2005 р. №1118, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25.11.2005 за №1428/11708 (із змінами), здійснення оформлення, огляду, обліку, реєстрації та декларування транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, провадять митні органи України із застосуванням Єдиної автоматизованої інформаційної системи Держмитслужби України.

Чинним законодавством передбачено обов'язки та випадки надання інформації суб'єктам за їх запитами.

Так, відповідно до пункту 56.1 статті 56 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (далі – Закон) органи державної влади, органи місцевого самоврядування, юридичні особи та громадяни зобов'язані безоплатно надавати на запит страховиків та МТСБУ інформацію, якою вони володіють, у тому числі конфіденційну, з обмеженим доступом та таку, що містить персональні дані, що пов'язана з страховими випадками з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності або з подіями, що були підставою для подання потерпілими вимог про відшкодування шкоди МТСБУ. Територіальні

органи Міністерства внутрішніх справ України також надають безоплатно страховикам та МТСБУ на їх запити відомості про реєстрацію транспортних засобів, з власниками яких ці страховики укладають договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, а органи Національної поліції - відомості про дорожньо-транспортні пригоди, що мали місце.

Відповідно до пункту 2.1. статті 2 Закону відносини у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України, Законом України «Про страхування», цим та іншими законами України і нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них. Якщо норми цього Закону передбачають інше, ніж положення інших актів цивільного законодавства України, то застосовуються норми цього Закону.

На практиці виникають ситуації, коли для розслідування події, що містить ознака страхового випадку необхідна інформація із Єдиної автоматизованої інформаційної системи Держмитслужби України, яку, на жаль, не бажають надавати страховикам митні органи.

Відповідно до статті 6 Закону страховим випадком є дорожньо-транспортна пригода, що сталася за участю забезпеченого транспортного засобу, внаслідок якої настає цивільно-правова відповідальність особи, відповідальність якої застрахована, за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю та/або майну потерпілого.

Пунктом 1.4. статті 1 Закону визначено, що особи, відповідальність яких застрахована, - це страхувальник та інші особи, які правомірно володіють забезпеченим транспортним засобом. Володіння забезпеченим транспортним засобом вважається правомірним, якщо інше не встановлено законом або рішенням суду.

Відповідно до частини четвертої статті 380 Митного кодексу України тимчасово ввезені транспортні засоби особистого користування можуть використовуватися на митній території України виключно громадянами, які ввезли зазначені транспортні засоби в Україну, для їхніх особистих потреб.

На сьогодні, актуальною є проблема регулювання правовідносин, пов'язаних із експлуатацією на території України транспортних засобів з «єврономерами». Водії таких транспортних засобів нерідко стають учасниками дорожньо-транспортних пригод, що в подальшому приводить до звернення потерпілих осіб до страховиків із заявами про виплату страхового відшкодування.

При розслідуванні події, що містить ознаки страхового випадку важливо встановити, чи була за кермом машини із «єврономером» особа, відповідальність якої застрахована, чи ні.

Також, відповідно до пункту 33.2. статті 33 Закону у разі настання дорожньо-транспортної пригоди за участю лише забезпечених транспортних засобів, за умови відсутності травмованих (загиблих) людей, а також за згоди водіїв цих транспортних засобів щодо обставин її скоєння, за відсутності у них ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, ці водії мають право спільно скласти повідомлення про дорожньо-транспортну пригоду.

У такому разі водії транспортних засобів після складення зазначеного в цьому пункті повідомлення мають право залишити місце дорожньо-транспортної пригоди та звільняються від обов'язку інформувати відповідний підрозділ Національної поліції про її настання.

Пунктом 1.7. Закону визначено, що забезпечений транспортний засіб – це транспортний засіб, зазначений у чинному договорі обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, за умови його експлуатації особами, відповідальність яких застрахована.

Тому при складенні водіями європротоколу, важливо встановити чи за кермом всіх машин, які причетні до дорожньо-транспортної пригоди, знаходились особи, відповідальність яких застрахована.

Якщо за кермом транспортного засобу з «єврономером» знаходився водій, який не ввозив зазначений транспортний засіб в Україну для своїх

особистих потреб, таке володіння не буде правомірним (відповідно до статті 380 Митного кодексу України), а відтак дана особа не буде вважатися особою, відповідальність якої застрахована.

Наведена обставина не матиме значення, якщо водій транспортного засобу із «єврономером» є виключно потерпілим у дорожньо-транспортній пригоді і дорожньо-транспортна пригода оформлена за участі працівників поліції. У інших випадках, керування транспортним засобом особою, відповідальність якої не застрахована, має правові наслідки та впливає на обсяг зобов'язань страховика і учасників деліктних правовідносин, пов'язаних із відшкодуванням шкоди, заподіяної внаслідок дорожньо-транспортної пригоди за участі водія транспортного засобу із «єврономером».

Ігнорування митними органами запитів страхових компаній перешкоджає об'єктивному, повному, всебічному розслідуванню обставин події, що містить ознаки страхового випадку та не дозволяє назвати продуктивною співпрацю між митницею та страховим бізнесом.

Проблема з транспортними засобами із «єврономерами» торкається не тільки страхування. Відсутність координованих дій між митними органами і страховиками додатково створює сприятливі умови для осіб, які ухиляються від розмитнення транспортних засобів.

Співпраця митниці та страховиків в частині надання інформації (в законодавчо визначених межах та обсягах) стимулюватиме водіїв транспортних засобів із «єврономером» до експлуатації транспортних засобів в межах правового поля та зменшить спори в частині врегулювання страхових справ за участі водіїв транспортних засобів із «єврономером».